

Laarzenpad-wandeling in het Gastels Laag.

Natte voeten in het Gastels Laag.

Het Gastels Laag (23 ha) ligt in de gemeente Halderberge, tussen Oudenbosch en Oud Gastel. Het is een natuurgebied dat bestaat uit begraasde weilanden, natte graslanden en een oud elzenbroekbos. In het kader van 'natuurbouw' is de bovenlaag van 12 ha grond afgegraven. Doel: verdroging tegengaan en een terugkeer van de vroegere natte schrale graslanden, met planten en vogels die daar bijhoren. Het project is nu al een succes: in het gebied zijn al 180 soorten planten waargenomen, en ook zijn er tal van vogelsoorten neergestreken.

Wandelroute.

In het drassige natuurgebied is het Laarzenpad uitgezet. De wandeling is 1200 meter lang en start bij het informatiepaneel van Staatsbosbeheer in de Heinsbergsestraat. De route gaat over acht bruggen en is aangegeven met gele paaltjes, sommige met nummers waarvan hieronder een beschrijving. De beste tijd voor een bezoek is het voorjaar. Dan staan veel planten in bloei en bevolken talloze vogelsoorten de natte graslanden.

Paal 1.

Het eerste deel van het wandelpad gaat over een strook grasland dat rond het natuurgebied ligt. Heel mooi is te zien dat het afgegraven grasland een stuk lager ligt, 60 cm beneden NAP. Greppels dienen ervoor om verrijkt regenwater snel af te voeren naar de sloot.

Paal 2.

In de sloot is een stuw, die er voor zorgt dat het water op een hoog peil blijft staan. Dat is één van de vereisten voor een goed plantenbeheer. Een ander vereiste is dat het water voedselarm is. Bijzonder aan het Gastels Laag is dat er schoon kwelwater opborrelt: water dat onder druk omhoog komt en onderweg kalk- en ijzermineralen opneemt. De stuw isoleert het gebied van de omgeving, zodat er geen vervuild water van buitenaf kan binnendringen.

Paal 3.

De wandeling gaat door bloemrijke graslanden, afgewisseld met waterplassen waar allerlei soorten amfibieën leven, zoals kleine watersalamanders, bruine en groene kikkers en padden. Het beheer van de graslanden is gericht op verschraling van de bodem. Voedselarm betekent namelijk rijk aan zeldzame planten. Als 'pioniers' groeien er nu al soorten als pinksterbloem, margriet, speenkruid en koekoeksbloem. Het wachten is op Spaanse ruiter, blauwe knoop, moeraskartelblad of zelfs orchideeën.

Paal 4.

Hier staat u in een oud elzenbroekbos, het eindstadium van de vegetatie in een nat veengebied. Het Gastels Laag zou er overal zo uit gaan zien als het beheer wordt stopgezet. Het wandelpad gaat hier over een oud moerdijkje dat ligt tussen wilde verveningen: turfputten die boeren groeven om er brandstof voor de wintermaanden uit te halen. Veel van die zogenaamde boerenkuilen zijn gedempt, maar in het elzenbos zijn ze nog terug te vinden.

Paal 5.

Aan de bloemrijke slootkant is het beheer gericht op verschraling dit leidt tot een rijke plantengroei met dotterbloemen, waterzuring, grote waterweegbree en kale jonker, een distelsoort die u kunt herkennen aan de zware stekelranden op de stengel. In het water groeien soorten die duiden op de aanwezigheid van kwel, zoals waterviolier, holkluid en krabbescheer. Het heldere slootwater biedt een grote variatie aan waterleven, waaronder stekelbaars, modderkruiper en geelgerande tor.

Langs de slootrand fladderen vlinders voorbij, en aan het geplons van kikkers, padden en salamanders kunt u merken dat er veel amfibieën leven.

Paal 6.

Bij dit punt heeft u zicht op een vogelrijk nat grasland waar de veenlaag 10 cm extra is afgegraven. De wandelroute blijft op ruime afstand om de rust van vogels niet te verstoren. Er broeden weidevogels als grutto en Kievit, en watervogels als wilde eend, watersnip en zomertaling. Ook zijn er veel trekvogels zoals oeverloper en smienten. Het gebiedje heeft een eigen waterhuishouding, geïsoleerd van de rest van het Gastels Laag.

Paal 7.

De moerassige gronden in het Gastels Laag waren in gebruik als hooiland. De bodem was slap en modderig, en er groeide veel riet. De grond werd niet bemest zodat deze verschraalde. Er gingen bijzondere planten groeien, zoals Spaanse ruiter, knoopkruid, grote ratelaar, blauwe zegge en blauwe knoop, die in hun bloeitijd een blauwe gloed over het grasland legde. Vandaar de naam blauwgrasland. Door ontwatering zijn de meeste blauwgraslanden verdwenen. Op dit punt kijkt u uit over een laatste restje blauwgrasland.

Sporen in het veen.

Het Gastels Laag ligt, zoals de naam al aangeeft, in een vochtige laagte, op de grens van hogere Brabantse zandgronden en laaggelegen kleigronden in de noordwesthoek van Brabant. Zo'n laagte is ideaal voor de ontwikkeling van hoogveen. In de middeleeuwen was het Gastels Laag opgevuld met een 2,5 meter dik pakket hoogveen. Bijna al het veen is inmiddels afgegraven. Dat gebeurde door monniken die rond 1300 op grootschalige wijze turf wonnen. Zij verwijderde het veen tot 60 cm beneden NAP. Bij de recente afgraving van het Gastels Laag zijn nog sporen van de middeleeuwse turfwinning ontdekt, zoals een patroon van oude turfsteken (20 x 20 cm) over een gebied van 12 ha.

Hoe bereikt u het natuurgebied?

Komende uit het centrum van Oudenbosch, richting Oud Gastel. Na de rotonde eerste weg links, dit is Heinsbergwegje. Deze gaat over in de Heinsbergsestraat alwaar met een bord het begin van de Laarzenpad-route is aangegeven.

Komende vanaf Oud Gastel of Rijksweg A17, vóór de eerste rotonde van Oudenbosch rechts af.

Reacties en aanvullingen zijn altijd welkom.

Met dank aan Kees Hopstaken.